

Zápisky z Ukrajiny (Jaroslava Sobocká)

Pôdoznalecká exkurzia v dňoch 20.-26.8.2009

Zoznam účastníkov: Jaroslava Sobocká, Emil Fulajtár, Zoltán Bedrna, Ján Čurlík, Gabriela Barančíková, Anton Zaujec, Margita Kuklová, Ján Kukla, Ján Machava, Katarína Nováková, Blanka Šoková, Tomáš Orfánus, Rastislav Dodok, Dalibor Kusý, Lucia Kořenková, Peter Nochta,

CESTOVNÝ PLÁN

pôdoznaleckej exkurzie UKRAJINA 2009 (20.-26.8.2009)

Hostitelia: Černovecká Národná Univerzita Jurija Fedkovych, Katedra pôdoznalctva a manažmentu krajiny, vedúca: Doc. Dr. Svitlana Polčyna, PhD.

20.8.2009 (štvrtok) – o 13,00 zraz vo vestibule Hlavnej železničnej stanice v Bratislave hod., odchod vlaku 14,10 – rýchlik R609, lôžkový vozeň 405 – v jednom kupé po troch. Nástup z Košíc odchod vlaku o 20,32 – ten istý lôžkový vozeň (405).

21.8.2009 (piatok) – príchod do Ľvova o 10,30 hod., výmena meny (EUR alebo USD na hrivny), uloženie batožiny, návšteva centra Ľvova, späť o 16,00.
Ľvov – Černovec odchod o 16,45, príchod: o 23,00, lôžkový vozeň (bohužiaľ oni aj cez deň používajú lôžkové vozne), ukrajinská strana zabezpečí odvoz do hotela, prenocovanie.

22.8.2009 (sobota) – program ukrajinskej strany/prenocovanie
23.8.2009 (nedeľa) – program ukrajinskej strany/prenocovanie
24.8.2009 (pondelok) – program ukrajinskej strany/prenocovanie

25.8.2009 (utorok) – odchod Černovec – Ľvov o 7.35 (ukrajinská strana asi zabezpečí odvoz na stanicu), rýchlik 608KJ, lôžkový vozeň, príchod do Ľvova o 12,59, návšteva Ľvova (múzeá, nákupy ai.).
Ľvov – Žilina (Košice) odchod o 21,20, lôžkový vozeň 382 (po troch), v Žiline presadáme z lôžkového vozňa do normálneho.

26.8.2008 (streda) – príchod do Bratislavy o 14,08 hod.

20.8. 2009

Ráno som si všetko prichystala na cestu – 3 batožiny plus lístky na cestu a peniaze. Všetko som skontrolovala, avšak v práci som nemohla vydržať. Nič seriózne ma nenapadlo robiť, tak som surfovala po internete a hľadala posledné správy o Ukrajine. Konečne o 12:00 hod. som sa zobrala a povzbudená pracovníkmi nášho oddelenia som sa ťahala na zastávku trolejbusu 201. Na hlavnej stanici som nikoho známeho nevidela, ej, čo sa to robí? Ako prvého som uvidela prof. Zaujeca, ktorý mi povedal, že už je tam aj Bedrna, chvalabohu! Neskôr došli Kuklovci, Blanka Šoková, Janko Čurlík a ostatní. Čakali sme len na Orfika, no nakoniec sme všetci zavelili odchod do lôžkového vozňa. Bože tie ruské vozne (pardon ukrajinské!) Stál tam dežurný, ktorý na mňa fľochol pohľadom: „Grupa?“ „Da, grupa“ – odvetila som. Lôžkový vozeň 405 bol staršieho pôvodu s typickým vzorkovaným koberčekom, špinavým a zaprášeným vlakovým prostredím. Usadili sme sa do kupé po troch, mne sa ušli príjemné spoločníčky – Katka Nováková a Blanka Šoková. Vedľa Lucka s Nochtom a Emil, Kuklovci s Jankom Machavom (hanblivým, ale slušným) a ostatní.

Pohli sme sa načas, bála som sa cesty, našťastie čas plynul pomerne rýchlo. Príjemne sme ho trávili rozhovormi, na ktoré normálne neostáva času. Zoliho bolo počuť po celom kupé. „Flirtoval“ tam s jednou mladou Nemkou, alebo Rakúšankou a prezentoval sa svojou plynulou nemčinou. Nerozluční kamaráti Rast'o a Dalibor mali problém s nedostatkom piva, Orfík sa nadchýnal čerstvými dojmami z Ameriky a tak cesta pokračovala cez Žilinu, Tatry, Poprad až do Košíc. Tam som bola pripravená čakať Gabinu, no bol problém, nakoľko už alkoholom podgurážený „dežurnyj“ mi povedal – že „budet na inoj platforme“. Tak sme teda čakali, veľmi sa pribrali pomáhať okrem Emila aj Zoli (to biele víno bolo dobré!) a Tonko Zaujec. Nuž tak na inej platforme Gabi bola, no keď nastúpila do vozňa jej lôžko bolo obsadené (spôsoby, na ktoré sme si už odvykli). Gabi bola naozaj zarazená, museli sme to riešiť. Opitý dežurnyj mal pre ňu miesto v inom vozni, ktorý pripojili, avšak tajomník Emilko sa obetoval a presunul sa na jej miesto medzi cudzích chlapov. Gabi bola teda s mladými z Katedry pedológie.

Oj zabudla som poznamenať, že náš vozeň od posledného vlaku odpojili a presunuli k osobnému vlaku. Ten sa veru trmácal až do Čiernej nad Tisou. To je ale pochmúrna stanica – Schengen – nikoho tam, len niekoľko colníkov, pohraničníkov a pes. Prehliadali, nič nenašli a pustili nás do depa, kde sa menil rozchod koľajníc. My sme sa už uložili spať, ostatní čakali na procedúru, kedy žeriav nadvihol vozeň a búchanie do kolies nám prezradilo, že s tým rachotom sa niečo robí okolo kolies. Len čo sa vlak pohol, tuho som zaspala. Zobudila som sa až ráno, čas ukazoval 8 hod! Ranné čistiace úkony v tom vozni boli veľmi nepríjemné nakoľko WC príšerne zapáchalo. Aj obyčajné malé WC urobilo neobyčajné problémy. Jednou rukou držať nos a druhou seba! Bože, to sa nikdy nezmení. Ten nepríjemný zápach a pocit hnusu ma sprevádzal aj neskôr v druhom lôžkovom vozni. Takže druhý deň sme začali prechodom Schengenskej hranice.

21.8.2009

Vlak prišiel do Lvova (Lviva) pomerne presne. Niektorí vyspatí, niektorí nevyspatí sme sa dostali na Lvovskú železničnú stanicu. Chvalabohu moja pamäť nezlyhala a celkom presne som lokalizovala všetky dôležité miesta ako je „obmena valut“ batožinový servis a rezervácia lístkov. Pomerne rýchlo sme sa dostali na „gorodskij transport – tramvaj“ a natlačili sme sa do jedného. Myslím, že spôsob cestovania, ktorý Ukrajinci používajú už nie je pre nás. Lístky sa kupujú priamo u vodiča električky (aj za jazdy!!!) a tlačénica je ohromná. Staré babky sa nedali a krikom to dávali každému najavo. Boli sme všetci radi, keď sme na štvrtej zástavke vystúpili – a kade? Spýtali sme sa na cestu až sme sa dostali pešky do centra. Na centrum Lvova som nezabudla až na to, že rozkopávky z minulého roka už boli preč. Pôvodná pizzeria bola premenená na iný podnik, ale aj tak sme boli rady (s Gabinou), že sme si po prehliadke historického centra sadli. Všetci sa nám stratili, tak sme ich hľadanie vzdali. Však oni sa po čase nájdú – a naozaj – Dušan, Janko Machava a mladí z pedológie. Električka na „vokzal“ bola na dosah, tak prečo sa znepokojuvať. Ešte sme stihli prezrieť staré hradby, knižný blší trh a odviezli sme sa električkou na hlavnú stanicu.

Tam už bola malá skupinka našich, z ktorých hlavne Zoli bol značne nervózny. Prečo? Ostatní nie a nie prísť? Pôvodne sme sa mali stretnúť o 15:30, avšak niekto navrhol iný termín, ktorý iná skupina pochopila za záväzný. Neskôr sme začali byť nervózna aj ja, ale nie veľmi, lebo väčšinou ľuďom verím. No posledný prišiel Janko M. s tým, že nemal nastavený ukrajinský čas. No zbohom! Zoli si to s mladými vyriešil svojsky, s čím som ja veľmi nesúhlasila. No nič – nastúpili sme do vozňa číslo 6 a znova do lôžkového. Iný vlak ani tu cez deň ani nechodí. Nuž, kto mal chuť sa vystrel na hornom či dolnom lôžku, iní pospávali inak. Noc nastala pomerne rýchlo a my sme s očakávaním konečne vystúpili na stanici Černivtsi. Čakala ma Svitlana aj Volodomyr, čomu som bola naozaj veľmi rada. Vybavili auto aj mikrobús a v pohode sme sa dostali do hotela Turist. Absolútne nám vyhovuje, je tam všetko

– voda, WC, chladnička, TV – za 50 EUR na 4 dni + raňajky. V duchu som ďakovala obom mojim priateľom, že nám splnili naše želania – lacno a dobre. Unavená (vysprchovaná – konečne zmizol ten hnusný pocit zo železničného WC) som zaspala do nového dňa.

22.8.2009

Zobudila som sa pomerne skoro – už o 6.hod a pomaly sa chystala na raňajky. Ej, tie sa mi zdali dosť bohaté – čo moja diéta? Nuž, ale za tú cenu? – 1EUR. Ešte sme s Emilom museli vybaviť výmenu peňazí a zaplatili sme pobyt. Mohli sme nastúpiť do dvoch mikrobusov a smerovali sme na Bukovinské Karpaty. Ja vedľa Volodomyra. Počasie ako objednané od Pánbožka. Ukrajinský vidiek som mala možnosť spoznať aj predtým, tak ma neprekvapil. Prvá sonda bola v susednom okrese Storoženaja a mala to byť lesná pôdna sonda – *Albeluvisol*. Tento pôdny profil však nebol ten, ktorý nám ukazovali pred rokom. Ten bol ukázkový a tento bol trochu iný. Avšak aj tento bol podľa WRB (2006) *Stagnic Albeluvisol – tonguic*. Sonda bola vykopaná naozaj veľmi dobre, no znovu som konštatovala, že ľudia ktorí rozumejú pôdnym „rozrezom“ nie je veľa. K sonde sme diskutovali len ja, Zoli, Janko, Tóno, Tomáš a Emil. Bože Emilko - Soil expert (na tričku) v šľapkách.

Druhá sonda bola trochu ďalej, preto sme prvú sondu zahrabali a ponáhľali sa na druhú. Nachádzala sa v Bukovinských Karpatoch, kam sme sa dostali cez rozplavenú, avšak takmer zaniknutú riečku po železnom pontóne. Pôvodný most totiž zobrala povodeň. Po kameňom pokrytej ceste necesta sme sa (autom!) šplhali až na Storožnyj Eden – kde sme mali prichystaný obed. Avšak ešte predtým sme sa zapotili chôdzou do kopca, kde bol prichystaný druhý pôdny profil. Bol na území intenzívnych výmolvových procesov, t.j. našli sme tam prekrytú slabo vyvinutú kambizem, takých máme aj my veľa a lepšie vyvinutých. Celkovo som týmto profilom bola sklamaná.

Naspäť sme sa vrátili k majiteľom chaty, ktorý nám pripravili typické ukrajinské pohostenie. Slepáci vývar so zemiakmi, fazuľa, cvikla, kapusta, zelenina, salámy. Neskôr sme dostali slané pirohy plnené tvarohom a na záver nejakú kašu preliatu hričmi so smotanou. To mi celkom chutilo, ale môj hlavný dojem bol veľa jedla a plný žalúdok. Prijala by som menej. Zapíjali sme vodkou pre mňa len jednou, z ktorej som sa nezatriasla, takže bola dobrá. Víno mali ako obyčajne hnusné. Našťastie voda sa dala piť. Celkovo chata bola veľmi gýčovitá bez citu k storočnému folklórnemu umeniu. Nuž nie každý má dobrý vkus. Po skončení obeda sme mali zážitok z vyťahovania zapadnutého mikrobusu traktorom, bolo to dosť nebezpečné. Ale čo, tu sa všetko neberie až tak vážne. Ja som sa napríklad nemusela v aute zapnúť do bezpečnostného pásu, síce to treba, ale nikto to nerobí! Volodomyr počas jazdy telefonoval odušu. Tiež sa to nemá, ale robí sa to.

Záver dňa patril návšteve univerzity, ktorá je vskutku architektonicky výnimočná. Prekvapili ma poznámky „Zdes Jaroslava mala doklad – v etom krasnom (červenom) zale“. Ja som už ako historická osobnosť. Večer v hoteli tiekla len studená voda avšak na unavené telo pôsobila ako balzam.

23.8.2009

Z predchádzajúceho dňa ma napadlo ešte niekoľko momentov. Volodomyr sa naozaj snažil byť galantný, ráno som nemala kávu, tak počas jazdy zastavil a v nejakom mieste mi ju kúpil. Ukrajinskí muži sú pozorní. Na ďalší deň sme mali nástup o 8:30 hod. nakoľko ma Volodomyr upozornil, že deň bude dlhý – išli sme totiž 150 km do Kamjanetz. – Podil'sk. Vytočili ma niektorí naši chlapci, ktorí nie a nie prísť. Nechala som sa uniesť, ej ale sa za to hanbím. Začali sme prvým pôdnym profilom – černozem – nádherná – 160 cm hlboká – *voronická*. Spreádzal nás veľmi sympatický pán, ktorý bol veľmi znalý nielen v pôdoznanectve, ale aj v geografii. Na rozdiel od Volodimyra a Svitlany mal veľký záujem o vedomosti, niežeby oni boli zlí, ale nemali toľko poznatkov ako on. Fotili sme sa pri

černozemi, Emil zabíjal valce do každého horizontu, Rast'o valce čistil a Katarína valce zaznamenávala (značila). Na tej ďalšej sonde sme sa so Zolim pohádali – tvrdil že sú to šedozeme, no ja som tvrdila, že sú to luvizeme, hoci mali evidentné záteky humusu avšak bez vyvinutého povrchového horizontu. Mali vybielený podpovrchový horizont, ale Bt bolo veľmi silne vyvinuté. Nuž niet exkurzie, kde by sa pôdoznalci nepohádali.

Po sondách sme sa tešili na prehliadku mesta, nakoľko to mesto stálo za to. Stredoveká časť bola ohraničená hradbami, úžasným kaňonom rieky silúrskeho veku. Videli sme kostoly, pevnosť (po rusky *krepost'*) a celú nádhernú krajinu okolo. Tu sme aj obedovali, na nešťastie som si kúpila jednu studenú plechovicu piva, ktorá mi spôsobila bolesť hrdla, no a začalo mi byť zle. Poobede sme ešte absolvovali cestu do pozostatkov Monastyru, kde bývali mnísi. Okolité krajina predstavovala vodnú plochu rieky Dnester, ktorá zatopila zníženiiny a okolité pahorky pôsobili na mňa veľmi malebne. Je to územie ako stvorené pre rekreačné využitie. Výstup hore ma trochu zapotil, ale zvládla som to, lebo choroba sa začala rozvíjať. Chlapcov som počula baviť sa do neskorej noci.

24.8.2009

Nástup do autobusu bol o 9:00. Samé poznámky o tom, že sú tu načas. Káva mi dobre spravila a išli sme smerom do Moldavie a Rumunska. Volodomyr mi neustále vyprával o všetkom možnom, no hlavne o krajine – veľmi úrodnej, kam sme išli. Mali sme znova pripravené dva pôdne profily. Jeden bola nádhorne vyvinutá černozem luvizemná, také pôdy musia rodiť samé. Volodmir tvrdil, že sú to *seryje lesnyje počvy*, čo teda je naozaj zvláštne. Mali by popracovať na svojej klasifikácii. S popismi pôdy už pomáhali aj iní účastníci exkurzie. Druhá pôda bola černozem smonicová, o ktorej Ukrajinci ani nepočuli. Emil tam našiel výrazné stopy po *slicken slides*, to znamená, že nejaké smektity tam boli.

Svetlana ma nahovárala na bilaterálny projekt, tak sme riešili podrobnosti – zrejme by to mohlo prejsť cez klimatickú zmenu a pôdu. Uvidíme, Ukrajinci sú dosť chudobní, pre nich neprichádza do úvahy prísť za svoje. Obed sme mali pripravený v kolchoze, kde nás privítal námestník. Videla som nádherné černozeme, celé pahorkatinné územie boli černozeme. Kukurice boli veľmi pekné.

Pripravili nám znovu pohostenie – bohaté a preplatené. To sa nedalo zjesť, stačilo menej, mám dojem že Ukrajinci plytvajú jedlom. Záchody boli znovu „*naturalnyje*“ plné smradu. *Oj eto nekulturnoje!* Pri prvom obede sme začali toastovať – dával prípitky. Ja som to zvládala nakoľko nachladnutie už postupovalo a nebolo mi najlepšie. Potešili ma aj ostatní Ljusa, Zoli, Tomáš, Emil, Janko. Na záver pár pesničiek a išli sme na hotel. Tam som si jeden kvas a Svetlane som pomohla s napísaním faktúry a Volodomyrovi som zaplatila. Večer som bola naozaj unavená, tak som nastavila budík na mobile a zaspala. Veľmi mi to nešlo, lebo som mala zvýšenú teplotu. Potila som sa a ráno mi niekto zaklopal na dvere – 6:15 – budík bol nastavený na náš čas odchodu.

25.8.2009

Pri nástupe sme čakali na našich kolegov (Dalibor, Rast'o, Tomáš, Emil), no nebol problém prísť na stanicu. Rast'o ešte odovzdal mobil nejakého ukrajinského spolubesedníka a smerujeme do Ľvova. V Ľvove sme to už poznali, nebol problém sa tam orientovať, so Zolim, Jankom Čurlíkom a Jankom Machavom sme hľadali lacné stravovanie a našli. Potom sme sa pobrali na „*progulky*“ po Ľvove, predovšetkým zabezpečenie posledných nákupov pred odchodom. So Zolim okrem trhu s folklórnym tovarom sme našli „CENTR“, kde sme mohli vyberať, preberať a kupovať do sýtosti. Unavení sme našli našich pivárov, ku ktorým sme prisadli. To kvasené pivo mi veľmi chutilo, možno je dobré aj na pleť. Nakoniec sme nastúpili do električky starodávneho typu a prišli na hlavnú stanicu vo Ľvove. Našťastie nikto nechýbal, tak sme mohli s pomocou tentoraz *dežurnej* nastúpiť do lôžkového vozňa, ktorý

prichádzal z Moskvy. Najskôr sme ho nemohli nájsť, preto som poslala Lucu zistiť, kde je. Z konca peróna sme sa museli drať na druhý koniec. Avšak zariadenie a čistota vozňa svedčilo o vyššej kvalite cestovania, čo sme náležite ocenili, t.j. Rusi sú na tom asi lepšie.

Uľahli sme do čisto povlečeného prádla a zaspali. Vzbudil nás až Schengen – hraničná kontrola, prehľadanie rozchodu kolies na vagónoch, a hlavne naša kontrola. Ruských pohraničníkov zaujímali naše vzorky černoze: „Počemu vy *sobrali tolko gliny?*“ a našich pohraničníkov zaujímalo množstvo prevážaného alkoholu a cigariet. Všetci sme boli úžasne disciplinovaní, takže aj keď prehliadali takmer každú tašku, nič nenašli. Hoci chorá a spotená som zaspala do takej 7. hodiny ráno, Gabi už bola v Košiciach, tak sme sa s ňou lúčili. Cesta ubiehala veľmi rýchlo až do Žiliny, kde sme už pobalení prebiehali do posledného vozňa rýchlikovej zostavy. Dozvedela som sa novinku, že tento rýchlik bude v Bratislave už o 14:08 a nie ako som pôvodne písala okolo 16:00. Pomýlila som to s Budapešťou.

Ej ale mi to vyšlo, žiadne veľké kiksy sa mi nepodarili. Po vystúpení viacerých kolegov, Kuklových, Machavom a Zaujeca sme boli v cieľovej stanici aj my. Domov som sa dostala veľmi skoro, hneď mi išla 21-ka. Avšak doma som v mysli neustále premietala to množstvo cestovateľských zážitkov, pedologických diskusií, nové poznatky o genéze pôd, momentky zo života Ukrajincov a hľadala námet na ďalšiu spoluprácu. Napadla ma klimatická zmena a pôdy – možno by to bola originálna téma na bilaterálnu spoluprácu. Ak by to vyšlo, tešila by som sa na prípravu programu pobytu ukrajinských kolegov na Slovensku, pretože ich program bol skvelý, nielen 6 pôdných profilov, ale aj história, architektúra, zvyky a pod.

Teším sa na ďalšie podobné akcie!